

*Persones grans i pobresa:
reflexionant sobre la vida
quotidiana i la vulnerabilitat*

*Dra. Mercè Pérez Salanova
Universitat Autònoma de Barcelona*

Jornada Pobresa i Vellesa

Barcelona 7 de maig de 2019

Vulnerabilitat (Nacions Unides, 2003)

Pot definir-se com un estat d'elevada exposició a determinats **riscos** i **incerteses**, combinat amb una **reducció de la capacitat** per protegir-se o defendre's d'ells i fer front a les seves conseqüències negatives.

- ✓ Existeix en tots els nivells i dimensions de la societat i és part integrant de la condició humana, així doncs afecta tant a cada persona com a la societat en la seva totalitat.

Procés d'inclusió- exclusió i vulnerabilitat (Castel, 1997)

Intersecció de dos eixos:

- Integració /no integració en relació amb el **treball**
- Inserció/ no inserció respecte el **sistema relacional, plànol afectiu i social**

Zona d'integració

Zona de vulnerabilitat: zona de precarització social degut a factors com el treball eventual, precari i residual; relacions inestables o febles i escassa integració social.

Zona d'exclusió social

Les trajectòries són reversibles

Expressions i factors de la vulnerabilitat (Busso, 2001)

Expressions

- Fragilitat o indefensió davant els canvis de l'entorn
- Desempament institucional per part de l'Estat

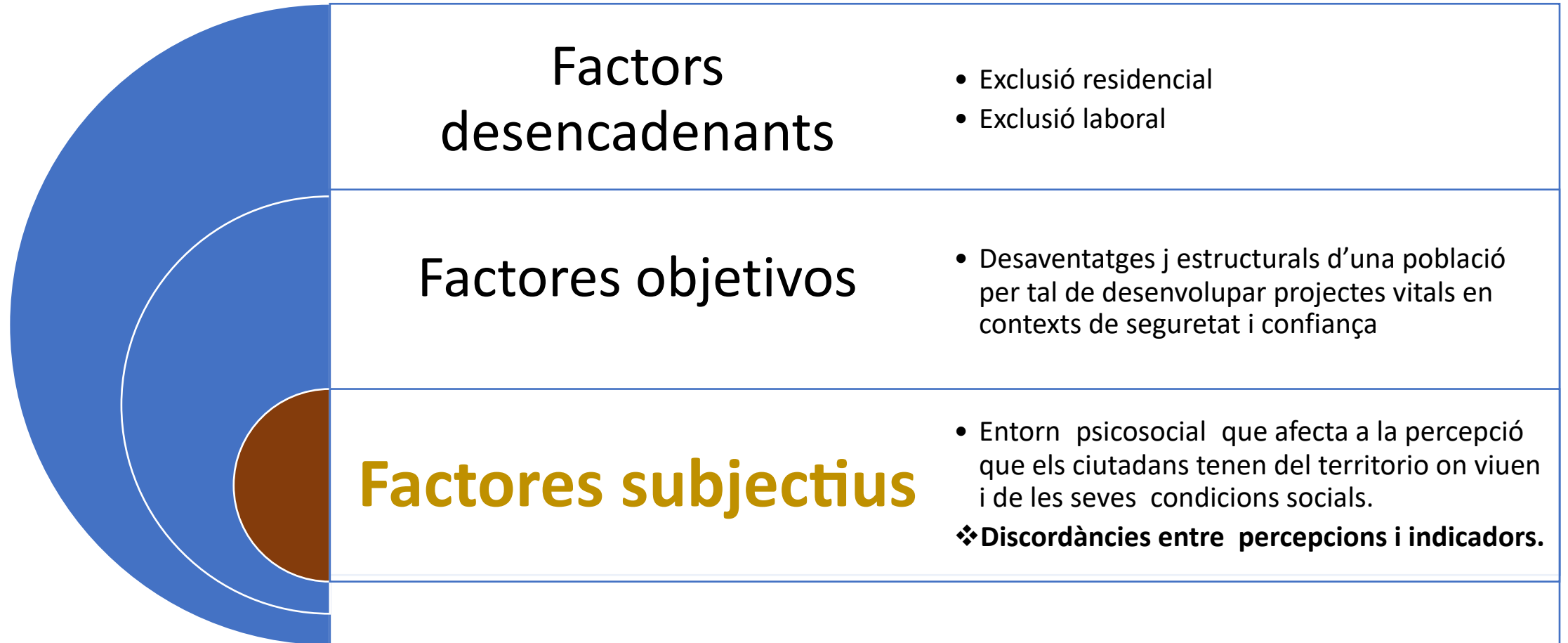
Expressions

- Debilitat interna per generar canvis → aprofitar les oportunitats
- Inseguretat permanent que paralitza, incapacita o desmotiva per tal de pensar estratègies i actuar.

Factors

- Externs a les persones, llars i comunitats: pèrdua de feina, accidents → *por, desempament*
- Interns: malalties, pèrdua de relacions → *inseguretat sobre capacitats.*

Vulnerabilitat urbana: procés de malestar i contextos concrets

Processos d'exclusió-Dimensions (Lavoie, 2010)

Processos d'exclusió-Dimensions (Lavoie, 2010)

Reflexionant sobre les intervencions

Combinació de nivells

Individus, grups i comunitats

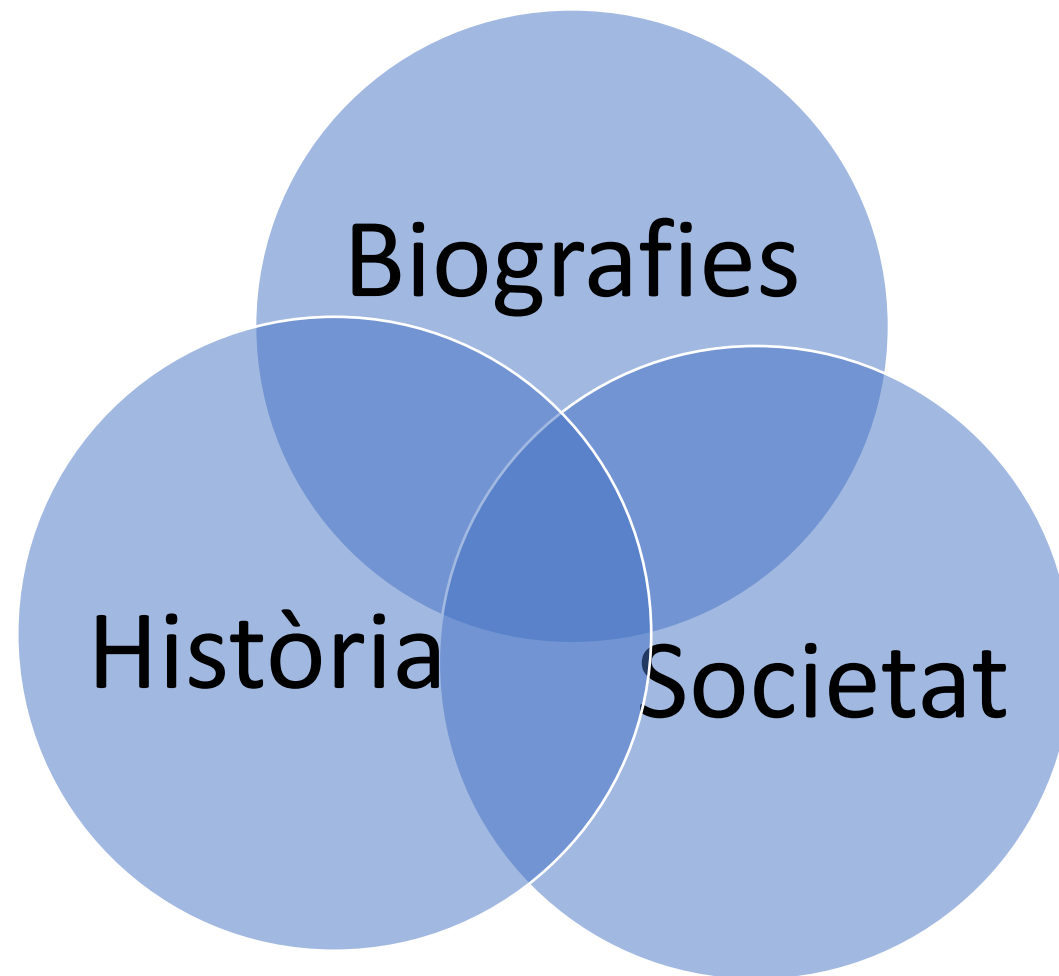
- Micro (individu, llars)
- Meso (organitzacions, institucions)
- Macro (estructures socials, models de desenvolupament)

Components

Recursos que poden mobilitzar-se davant les variacions i amenaces de l'entorn

- Actius (físics, financers, humans, socials)
- Estratègia d'utilització dels actius
- Oportunitats que ofereix el mercat, l'estat i la societat civil.

Aplicant una mirada relacional...

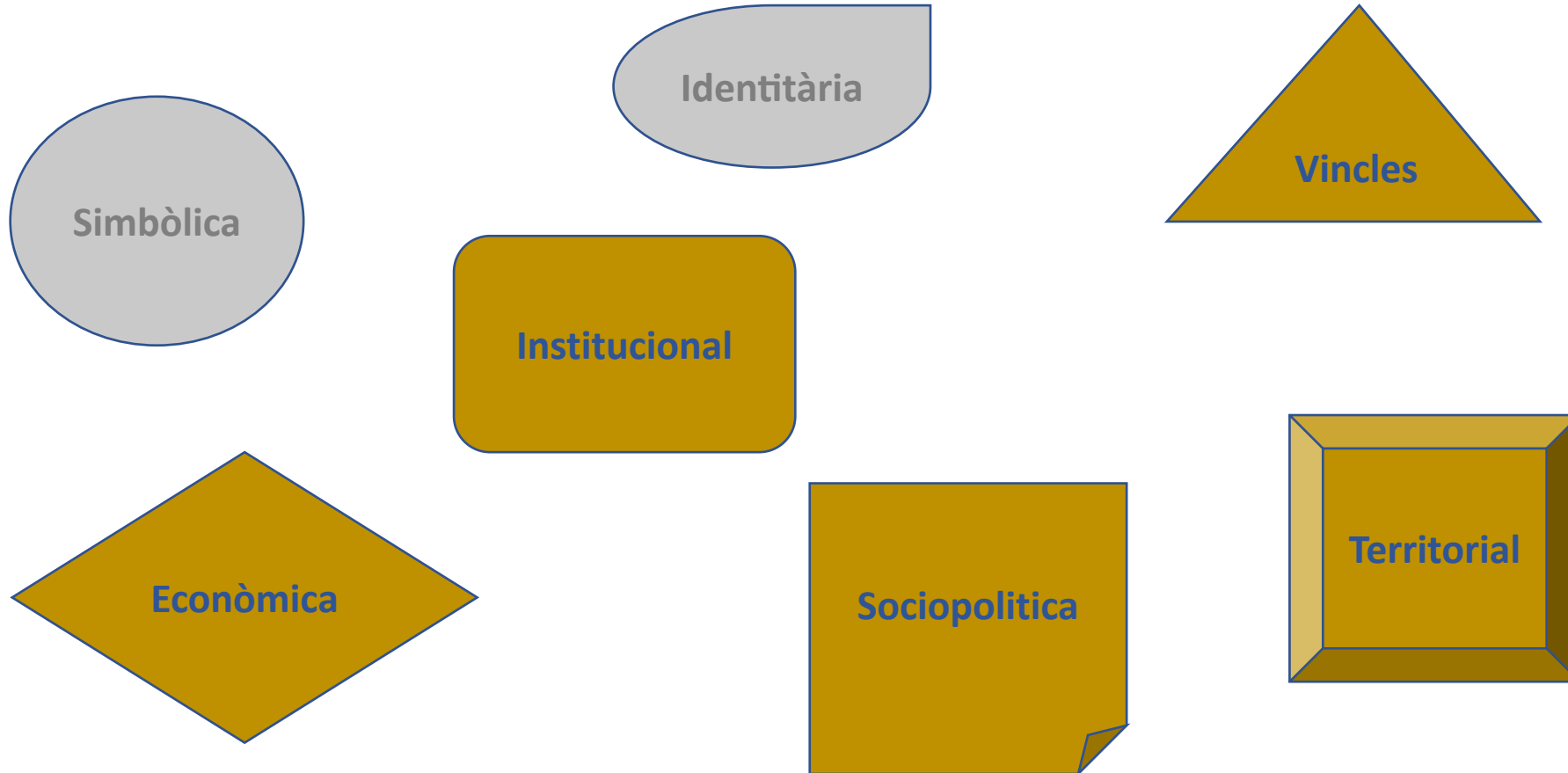

Revisitant les intervencions (1)

- Persones excloses- persones vulnerables?
- La carència?
- La exclusió és una condició de les persones ?
- Situació monodimensional?

Revisitant les intervencions (2)

Persones grans en situació de fragilitat i/o dependència i les dimensions d'exclusió

Revisitant les intervencions (3): Innovació social i capacitat cívica als barris desfavorits (Blanco, Brugué y Cruz, 2014)

Concepcions sobre la relació entre la innovació social i les institucions públiques:

¿és difícil i problemàtica o es poden generar sinèrgies positives entre las institucions públiques, organitzacions privades i la societat civil?

Resultats:

- ✓ La innovació social no sorgeix necessàriament en les comunitats més necessitades, sinó que ho fa a les zones que concentren més recursos per l'acció col·lectiva.
- ✓ Els barris més resilents han sigut aquells amb una trajectòria històrica de fortes relacions de col·laboració entre administracions públiques i organitzacions veïnals.
- ✓ Les relacions de col·laboració, que no exclouen els conflictes, s'han traduït en avenços significatius en la qualitat de l'entorn i dels serveis públics del barri i, a la vegada han enfortit la identitat i l'orgull de la comunitat.

Revisitant les intervencions (4): *El fotoveu del Gòtic: un relat crític del barri a través de la mirada de les seves veïnes i veïns-* 13 persones, d'entre 43 a 80 anys.

- El deteriorament de la xarxa social: *Em fa una mica de tristesa perquè passes pel carrer i no coneixes a ningú, de cap botiga. Tot són robes, bars, restaurants... i a les escales, ja ni en parlem* (R.B, dona 71 anys)
- La pèrdua d'identitat: *Ets un figurant dins d'un parc temàtic on interessa la teva cultura, però sense tu* (M.N, dona 43 anys)
- Canvis als entorns: *Ahir, per exemple: potser vaig estar deu minuts per arribar a la plaça de la Catedral... T'has d'esperar que passin. I, després, sortir corrent perquè venien uns altres* (E.G, dona 80 anys)

Contaminació. Canvis als comerços i serveis. Especulació i expulsió..
Lluita veïnal .

45 Recomanacions

Filant conclusions

- *Formes de reflexionar que ens permetin pensar les intervencions de forma diversa: apreciar “allò possible” i “allò preferible”.*
- *Mecanismes d'empoderament i participació: varietat de grups i generacions, perspectiva de gènere, concepcions i trajectòries de vida heterogènies.*
- *Acció col·lectiva, valors, pràctica institucional i polítiques públiques.*

Moltes gràcies!

merce.perez@uab.cat